

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ÖĞRETMEN ADAYLARI MESLEKİ EĞİTİMLERİ İÇİN NELER DÜŞÜNÜYOR?

Nezih ÖNAL*

ÖZ

Bu araştırmada, bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının mesleki eğitimlerine ilişkin görüşlerini, bu süreçte kazandıkları bilgi ve beceriler çerçevesinde incelemek amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi fenomenoloji deseni ile gerçekleştirilen araştırmaya İç Anadolu Bölgesi'nde bir üniversitede Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü dördüncü sınıfta öğrenim gören 29 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın verileri katılımcılarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Elde edilen verilerin içerik analiziyle çözümlenmesi sonucunda; katılımcıların aldıkları derslerin öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgilerini artırıp becerilerini geliştirdiğini, derslerin alan bilgisi ve teknik beceriler kazandırma açısından yetersiz olduğunu ve pedagoji derslerinin kendilerine en fazla katkı sağlayan dersler olduğunu düşündükleri gibi sonuçlar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: BÖTE, fenomenoloji, lisans eğitimi, mesleki eğitim, öğretmen adayları

WHAT DO INFORMATION TECHNOLOGY TEACHER CANDIDATES THINK ABOUT THEIR PROFESSIONAL EDUCATION?

ABSTRACT

This research aims to report and analyze the opinions of teacher candidates from Information Technology about their professional education regarding the knowledge and skills that they have gained during their bachelor degree years. The research was

* Doktor Öğretim Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Niğde, e-posta: nezihonal@ohu.edu.tr

a qualitative study whose participants are 29 fourth-grade teacher candidates from IT Department of a state university in the Central Anatolia Region. Data was collected through semi-structured interviews and analyzed through content analysis. Results show that the courses the participants have taken and have been taking increased their knowledge and skills on teaching whereas they aren't good enough to help them develop their technical knowledge and skills. They also indicate that pedagogical courses contribute to their career more than the other courses.

Key Words: CEIT, phenomenology, pre-service education, professional education, teacher candidates

GİRİŞ

Bilim ve teknolojide yaşanan ilerlemeler sonucu baş gösteren küresel rekabette geri kalmak istemeyen toplumların ihtiyaç duyduğu insan profili değişmiştir. Bugün toplumların hazır bilgiyi öğrenen değil, bilgiye ulaşabilme becerisine sahip, bilgi üretebilen, araştıran, sorgulayan, eleştirel, yaratıcı ve yansıtıcı düşünme becerilerine sahip, kendisini sürekli yenileyen bireylere ihtiyacı vardır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Bu niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesinde ise eğitim sistemi içerisindeki öğretmenler önemli bir rol oynamaktadır (Saracaloğlu ve Kumral, 2007). Çünkü eğitim programlarının uygulayıcıları olan öğretmenler, eğitim hizmetlerinin kalitesini belirleme noktasında görev ve sorumluluk sahibidirler (Mahiroğlu, 2009). Ayrıca öğretmenler dijital çağın gerektirdiği gibi teknoloji okuryazarı bireylerin yetiştirilmesinde de görev sahibidirler. Teknoloji okuryazarı bireylerin yetiştirilmesinde bilişim teknolojileri öğretmen adayları itici güçtür (Albion, 2000). Bilişim teknolojileri öğretmenlerinin onlara yüklenen görev ve sorumlulukları yerine getirebilmeleri için hizmet öncesi dönemde mesleki bilgi ve becerileri edinecek şekilde yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Bu bağlamda öğrenciler ve öğrenme süreci üzerinde bu denli etkiye sahip öğretmenlerin yetiştirilmesi, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Günümüzde öğretmen yetiştiren ana kurum, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim aldıkları eğitim fakültesi lisans programlarıdır. Öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinde öğretmenlerin sahip olması gerektiği düşünülen genel ve özel alan yeterliklerine sahip olmaları beklenir. MEB Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü'nün (2006) belirlediği öğretmenlerin genel yeterlik ölçütleri; kişisel ve mesleki gelişim, öğrenciyi tanıma, öğrenme ve öğretme süreci, öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme, okul-aile ve toplum ilişkileri ve son olarak program ve içerik bilgisi şeklindedir. Özel alan yeterlikleri ise öğretmenlerin alanlarına göre belirlenmektedir. Bilişim teknolojileri öğretmenleri için belirlenen özel alan yeterlikleri şunlardır: Öğretim

sürecini ve ortamını tasarlama, planlama, düzenleme, teknolojik kavramlar ve uygulamalar, öğretme-öğrenme-program, gelişimi izleme ve değerlendirme, okul aile, toplum ilişkileri, etik ve sosyal konular ve mesleki gelişim. Bu özel alan yeterliklerinin öğretmenlere hizmet öncesi eğitimlerinde kazandırılacağı lisans programı, eğitim fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümüdür. BÖTE bölümü lisans programı incelendiğinde, derslerin alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür dersleri olarak sınıflandırıldığı bilinmektedir (Arıkan, 2009). Bir başka ifade ile bilişim teknolojileri öğretmenlerinin konu alan bilgisi, pedagojik formasyon ve genel kültür bilgisine sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir (Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2003). Öğretmenlerin bilgi ve beceri düzeyleri kuşkusuz yetiştirdikleri öğrencileri doğrudan etkileyecektir. Nitekim Karacaoglu'na (2008) göre öğretmen ne kadar yeterli ise öğrenci o kadar yeterli ve öğrenmeleri de o kadar kalıcı olur. Bu nedenle eğitim fakültelerinde verilen eğitime ilişkin öğretmen adaylarından öğretim süreçleriyle ilgili dönütler alınması, lisans programlarının değerlendirilmesi ve ihtiyaç duyulursa bu programların güncellenmesi açısından önemli olacaktır. Bununla birlikte gelecek nesillere yön verecek öğretmenlerin yetiştirildiği eğitim fakültelerinde uygulanan programların aksayan taraflarının bulunması ve uygulamadaki sorunların tespit edilmesi, sistemdeki sorunların giderilmesi için atılacak ilk adımdır. Ancak alan yazındaki program değerlendirme araştırmaları incelendiğinde, bu çalışmaların ilkokul ve ortaokul programlarının değerlendirilmesi alanlarına yoğunlaştığı, eğitim fakültelerindeki programların değerlendirilmesi ile ilgili araştırmaların ise sınırlı kaldığı görülmektedir (Kumral ve Saracaloğlu, 2011). Dolayısıyla eğitim fakültesi BÖTE programını meslek bilgisi dersleri bağlamında inceleyen bu araştırmanın alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma sonucunda ulaşılan sonuçların ülkemiz bilişim teknolojileri öğretmen yetiştirme politikaları için önemli veriler sağlayacağına inanılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, BT öğretmen adaylarının mesleki eğitimlerine ilişkin görüşlerini bu süreçte kazandıkları bilgi ve beceriler çerçevesinde incelemektir. Bu araştırma ile BÖTE programının uygulanışı, uygulamadaki sorunlar ve programın hedeflerin ne kadarına ulaşabildiği ile ilgili bilgi sahibi olmak hedeflenmiştir. Bu amaçla gerçekleştirilen araştırmada cevap aranan sorular ise şunlardır:

- 1) Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının hizmet öncesi dönem eğitimlerinin meslekbilgilerine katkısı hakkındaki görüşleri nelerdir?

- 2) Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının servisteki (MEB'e bağlı okullarda çalışmakta olan) öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklerle ilgili görüşleri nelerdir?
- 3) Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının ders planı hazırlama, öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini uygulama, sınıf yönetimi ve ölçme değerlendirme faaliyetlerine ilişkin öz değerlendirmeleri nasıldır?
- 4) Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının hizmet öncesi dönem özel eğitim dersi ile ilgili görüşleri nelerdir?
- 5) Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemi fenomenoloji (olgubilim) deseni ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcıların deneyimlerini araştırmak ve öze ulaşmak hedeflendiği için bu araştırmada fenomenoloji deseni tercih edilmiştir (Creswell, 2007). Sağlam felsefi temelleri olan fenomenoloji; bir fenomenle ilgili bireylerin yaşadıkları deneyimlerin betimlediği bir araştırma desendir. Bu betimlemeler, incelenen fenomen ile ilgili çeşitli deneyimlere sahip bireylerin deneyimlerinin özüne ulaşılması ile sonuçlanır (van Manen, 1990; Moustakes, 1994). Bu araştırmada incelenen fenomen, katılımcıların lisans öğrenimleri hakkındaki görüşleridir. Bu araştırmada katılımcıların eğitimleri sürecinde araştırılan konu ile ilgili deneyimleri oluşmuştur.

Katılımcılar

Fenomenolojik araştırmalarda incelenen olgu ile ilgili belirli ve anlamlı deneyimleri olan katılımcılarla çalışılması gereklidir (Creswell, 2007). Bu araştırmada incelenen olgu olan, katılımcıların lisans öğrenimleri hakkındaki görüşleri konusunda öğretmen adaylarının doğrudan deneyimlere sahip oldukları açıktır. Araştırmanın katılımcı havuzu 2017-2018 eğitim-öğretim yılı birinci döneminde İç Anadolu Bölgesi'nde bir üniversitenin eğitim fakültesinde öğrenim gören BT öğretmen adayları olarak belirlenmiştir. Katılımcı havuzundan araştırmaya katılacak katılımcıların seçiminde ise amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu araştırmada belirlenen ölçütler şunlardır:

- BÖTE bölümünde okul deneyimi dersi almış olmak,

- Bu yarıyla kadar BÖTE bölümü programında yer alan meslek bilgisi derslerini almış olmak,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olmak.

Sonuç olarak; bu araştırmanın katılımcıları yukarıdaki ölçütlere uyan 29 BT öğretmen adayıdır. Katılımcılardan 12'si kadın ve 17'si erkektir. Katılımcıların ortalama yaşı ise $\bar{x} = 22,00$ 'dir.

Veri Toplama Araçları

Bu fenomenolojik araştırmanın verileri katılımcılarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Fenomenolojik görüşmelerin amacı, fenomenin farklı katılımcılar için ne anlama geldiğinin tanımlanması şeklinde belirtilebilir (Marshall ve Rossman, 2006).

Görüşmeler öncesinde araştırmacının katılımcılardan elde etmek istediği bilgiler doğrultusunda katılımcılara yöneltilecek soruların yer aldığı görüşme kılavuzu hazırlanmıştır. Görüşme kılavuzunda yer alan sorular araştırmacılar tarafından ilgili alanyazın taranarak araştırma soruları doğrultusunda hazırlanmıştır. Hazırlanan kılavuzlar, kılavuzdaki soruların araştırma sorularına ve katılımcı gruplarına uygunluğu gibi çeşitli açılardan değerlendirilmesi için alan eğitiminde doktora derecesine sahip üç alan uzmanına sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütlere sonucu görüşme kılavuzundaki iki maddeden birinin sonda olarak kullanılması şeklinde revize işlemi yapılmıştır. Kılavuzların revize edilmiş hali uzmanlar tarafından bir kez daha kontrol edilip onaylandıktan sonra uygulamalara geçilmiştir. Nihai olarak sekiz maddenin ve sondaların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan örnek maddeler şu şekildedir:

- Eğitim fakültesinde devam ettiğiniz lisans öğreniminizi öğretmenlik mesleği açısından değerlendirir misiniz? Neden böyle düşünüyorsunuz?
- Sizce bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler nelerdir? Neden?
- Öğreniminiz sürecinde aldığınız dersleri özel eğitim gereksinimi olan öğrencilere öğretmenlik yapabilmek açısından değerlendirir misiniz? Neden böyle düşünüyorsunuz?

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada verilerin toplanması aşamasında ilk olarak katılımcıların belirlendiği ve katılımcılara erişimin sağlandığı ve katılımcıların seçilmesinde ölçüt örnekleme yönteminin tercih edildiği ifade edilebilir. Araştırmada yarı

yapılandırılmış formlarla veriler toplanırken katılımcıların kendilerini rahat ve güvende hissetmeleri sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada veri analizi sürecine başlamadan önce toplanan veriler analize hazırlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle toplam 29 kişi ile gerçekleştirilen görüşmeler araştırmacılar tarafından kelimesi kelimesine çözümlenmiş ve Microsoft Word dokümanı haline dönüştürülmüştür. Sonrasında her bir katılımcıya ÖA1'den başlayarak ÖA29'a kadar kod verilmiştir. Nihai olarak ön hazırlıkları tamamlanan veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Analizlere ilk olarak araştırmacının özneliğini paranteze alması ile başlanmıştır. Bu işlem araştırmacıların fenomene ilişkin ön yargılarını ve duruşunu bir kenara koymasını ifade eder (Moustakas, 1994).

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel bir araştırmada iç geçerliği sağlamanın en önemli yolu çeşitleme yapmaktır. Bu kapsamda araştırmada toplanan verilerin iki uzman tarafından analiz edilmesi araştırmacı çeşitliliğidir. Araştırmacının veri toplama işlemini katılımcıların doğal ortamında yapması da iç geçerliği sağlamanın başka bir yoludur (Lincoln ve Guba, 1985).

Araştırmada dış geçerliğin sağlanması için ise araştırma sonuçlarının transfer edilebilir olması gerekir. Mevcut araştırmada dış geçerliği sağlamak için araştırmacının araştırma sürecinde kendi rolünü tanımlaması, katılımcıları detaylı şekilde tanımlaması, araştırmanın ortamını tanımlaması, verilerin toplanması ve analizi süreçlerinin detaylı bir şekilde anlatılması tedbirleri alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu sayede araştırmayı tekrar etmek isteyen başka bir araştırmacı benzer uygulamalar ve kabuller ile benzer sonuçlara ulaşabilir.

Araştırmada iç güvenirliliği sağlamak için veriler betimlenmiş ve bulgular başlığında yorum katılmadan sunulmuştur. Aynı zamanda bulgular başlığında katılımcıların dile getirdikleri fikirlerine ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Güvenirlik için araştırmada her bir katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler çözümlendikten sonra araştırma katılımcısına okutularak verilerin onları doğru ve tam bir şekilde ifade edip etmediği hususunda katılımcıların fikirleri alınmıştır (Üye Kontrolü). Yine benzer şekilde veri analizi tamamlandıktan sonra da katılımcılara ulaşılarak analizin doğruluğu hakkında katılımcılardan dönüt alınmıştır.

Etik

Nitel bir araştırma sürecinin tamamında araştırmacıların dikkate alması gereken etik konular söz konusudur (Creswell, 2007). Bu çerçevede bu araştırmanın her aşamasında etik konuların üzerinde hassasiyetle durulduğu söylenebilir. Gerekli izinler alınarak başlanan bu araştırma sonucunda araştırmacılara bir menfaat sağlanmayacaktır. Araştırmada elde edilen veriler üzerinde kesinlikle oynama yapılmamış, katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutulmuş ve araştırma rapor edilirken bulgulara hiçbir müdahalede bulunulmamıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Katılımcıların lisans öğrenimlerine ilişkin görüşlerini kazandıkları bilgi ve becerileri çerçevesinde incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanan veriler, tematik olarak analiz edilmiştir. Analizler sonucunda ulaşılan bulgular; meslek bilgisi, öğretmen özellikleri, öz değerlendirme, özel eğitim ve öğretmenlik uygulaması olmak üzere beş tema altında toplanmıştır.

Meslek Bilgisi

Katılımcıların lisans eğitimlerinin öğretmenlik meslek bilgisine katkıları ile ilgili görüşleri incelendiğinde çarpıcı bulgular elde edilmiştir. Katılımcılar lisans öğrenimlerinin mesleki gelişimlerine katkı sağladığını düşünmektedir. Bununla birlikte derslerinin teorik bilgi ağırlıklı olduğunu ve alan derslerinin yetersiz olduğunu belirten katılımcılar, eğitimleri sürecinde teknik beceri kazandıran derslerin yetersiz kaldığını dile getirmişlerdir. Katılımcıların yalnızca ikisine göre aldıkları dersler onların öğretmenlik mesleğini sevmelerini sağlamıştır. Bu tema altında derslerin mesleki gelişimlerine katkı sağladığını ve öğretmenlik mesleğini sevdiğini dile getiren ÖA10 ve ÖA24'ün görüşleri sırasıyla şu şekildedir:

“Eğitim fakültesinde öğrenim kapsamında bize verilen eğitim, öğretmenlik mesleği dersleri ağırlıklı. Yaptığımız çalışmalar, uygulamalar bence bir öğretmen adayını geliştirmeye ve topluma kazandırmaya yönelik. Bence meslek açısından bizleri geliştiren bir eğitim alıyoruz.”

“...Öğretmenlik açısından düşündüğümde ben aldığım derslerle özellikle de dördüncü sınıfın ilk döneminde öğretmenliği çok sevdim ve nasıl öğretmenlik yapıldığını öğrendim. Bu meslek sıralarda oturularak öğrenilecek bir meslek değil...”

Derslerin kuramsal bilgi ağırlıklı olduğunu ve teknik beceri kazandıran alan derslerinin yetersiz olduğunu savunan ÖA25 düşüncelerini “Üç buçuk dört yıllık eğitimimde aldığım derslerin eğitim derslerinde dersler hep sözel ağırlıklı olduğu için çok zorlandım. Bir de alan dersleri açıkçası yetersiz. Ben meslek lisesi çıkışlı olduğum için alan dersleri bana çok yetersiz geldi.” cümleleri ile açıklamıştır. Ayrıca yine benzer düşüncelerde olan ÖA11, “Dört yıllık bu süreçte nasıl bir eğitimci olunur onu öğrenmiş olsam da alan konusunda kendime bir şey kazandıramadım. Bu dersler çok yetersiz bence.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Katılımcılara aldıkları derslerden onlara öğretmenlik mesleği adına en fazla katkı sağladığını düşündükleri dersler ve bu düşüncelerinin gerekçeleri sorulmuştur. Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarına göre bu derslerin başında öğretim ilke ve yöntemleri, ölçme değerlendirme, eğitim psikolojisi, sınıf yönetimi, özel öğretim yöntemleri, özel eğitim, okul deneyimi ve materyal tasarımı dersleri gelmektedir. Bununla birlikte Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi, grafik tasarım ve öğretim tasarımı derslerinin de etkili olduğunu bildiren katılımcılar vardır.

Katılımcıların bu düşüncelerinin gerekçeleri ise bu dersler yardımıyla öğrenciye davranış şekli, öğrenciyi tanıma ve nasıl öğretmen olunacağı ile ilgili bilgi sahibi olma noktalarında yoğunlaştığı görülmüştür. Ayrıca katılımcılar söz konusu derslerden öğretim materyali hazırlamayı ve meslek hak ve sorumluluklarını öğrendiklerini bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarından belirttiği dersler sayesinde öğretmenliğin nasıl yapılacağını öğrendiğini ifade eden ÖA2'nin düşünceleri şu şekildedir:

“Bana öğretmenlik açısından en fazla katkı sağladığımı düşündüğüm derslerin başında öğretim ilke ve yöntemleri, sınıf yönetimi, ölçme-değerlendirme, özel öğretim yöntemleri ve özel eğitim dersi gelir. Bu derslerin hepsi öğretmenliği öğretmek için özel bir öneme sahip. Bu dersler olmadan öğretmenlik olmaz. Örneğin sınıf yönetimi dersinde sınıfı nasıl kontrol edeceğimi öğrendim. Ölçme ve değerlendirme dersinde ölçme türlerini ve ölçmede hatayı dahası bunları nasıl uygulayacağımı öğrendim.”

Bununla birlikte aldığı dersler aracılığıyla hem öğretmenliği hem de öğrenciye nasıl davranılması gerektiğini öğrendiğini bildiren ÖA13, “Hocam ben sınıf yönetimi, özel eğitim, özel öğretim yöntemleri derslerinden çok şey öğrendim. Mesela öğretmen olduğumda öğrenciyi tanımayı, bir sorunda nasıl davranmam gerektiğini, kaynaştırma öğrencilerine nasıl davranmam gerektiğini, okul idaresinde bir öğretmen olarak bana düşen görevleri ve öğret-

menlik nasıl yapılır bunları öğrendim.” şeklinde düşüncelerini savunurken; ÖA22 “Sınıf yönetimi dersinin bana çok katkı sağladığını düşünüyorum. Çünkü ikili ilişkiler daima derslerden ön plandadır. Bu derste bir sınıfta öğrencilere nasıl davranmam gerektiğini öğrendim. O yüzden bu dersin katkı sağladığını düşünüyorum.” demiştir.

Grafik tasarımı ve öğretim tasarımı derslerinden bu derslerde materyal hazırlama, tasarım ile ilgili bilgiler ve öğretmenlik dışında bilgisayar okuryazarlığı becerileri kazandığını ifade eden katılımcılardan ÖA10 düşüncelerini “*Öğretmen olmaya hazırlanırken ben aldığım derslerden ikisi var ki çok özel. Biri grafik tasarımı biri de öğretim tasarımı. Neden? Diyeceksiniz. Çünkü bu derslerde ben hem bir konuyla ilgili özellikle bilgisayar ortamında materyal hazırlamayı, hem ihtiyaç analizi yaparak ders tasarlamayı öğrendim. Hem de öğretmenlik dışında da bana katkı sağladığını. Ben çok rahat bir şekilde bir eğitim danışmanlık firmasında ya da bir grafik tasarımcı olarak çalışabilirim.*” şeklindeki sözleriyle dile getirmiştir.

Katılımcıların aldıkları derslerin sahip oldukları bilgi ve becerilere etkileri noktasındaki görüşleri ise oldukça ilgi çekicidir. Katılımcılar, öğrenimleri sürecinde aldıkları derslerin mesleki gelişimlerine katkı sağladığını düşünmektedir. Ancak bilişim teknolojileri öğretmen adayları, bu öğrenimde teknik derslerin yetersiz olduğunu ve bu nedenle teknik becerilerinin gerilediğini ve alanda bildiklerini de unuttuklarını ifade etmişlerdir. Bu konudaki ilginç bir diğer nokta ise katılımcıların BÖTE bölümündeki dersleri teorik ağırlıklı bulmaları ve elde yazı yazmayı unuttuklarını dile getirmeleri olmuştur. Öğretmen adaylarına göre sürekli bilgisayar ile uğraşmak onların yazı yazma pratiklerini olumsuz etkilemiştir.

Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarından bölümlerinde aldıkları derslerin mesleki gelişimlerine katkı sağladığı yönünde görüş bildiren ÖA8, “*Eğitim fakültesinde aldığım derslerin bana öğretmenliği icra etme becerisi kazandırdığını düşünüyorum*” şeklinde açıklamada bulunurken diğer bir katılımcı ÖA29 “*Burada aldığım dersler bendeki gizli öğretmenlik becerilerini geliştirmiştir.*” demiştir. Öğrenimlerinin teorik bilgi ağırlıklı olduğunu ve teknik beceriler açısından yetersiz olduğunu dile getiren ÖA12 ve ÖA18’in konu ile ilgili görüşleri ise sırasıyla şu şekildedir:

“Teknik açıdan bazı dersler beni olumsuz etkiledi. Pratikte yaptığım işlerin burada sadece teorik olarak verilmesi açıkçası bilginin havada kalmasına neden oluyor. Teknik derslerin ödevden ziyade uygulama merkezli olmasının alınan eğitimin kalitesini artıracığını düşünüyorum.”

“Ben liseden teknik bir bölümünden mezun oldum. Ama aldığım eğitim süreci boyunca teknik alanda pek bir çalışma olmadığı ya da az ders olduğu için teknik alanda bu becerilerim körleşti. Çünkü bu alanda lisede inanılmaz aktıftım. Ama üniversitede uygulayamadığım için çoğu becerimi kaybettim, yeni teknik beceri kazanmak bir yana.”

Öğretmen Özellikleri

BT öğretmen adaylarının öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri teması; öğretmenlerin başta öğrencilerle olmak üzere iletişim becerilerinin iyi olması ve kuvvetli bir genel kültür, alan ve pedagoji bilgisine sahip olmaları gerektiği düşüncelerinden oluşmaktadır. Bununla birlikte katılımcılara göre öğretmenlerin, yenilikçi, derslerinde teknolojiyi kullanan, karakteri düzgün, adil, sabırlı, dürüst, güvenilir, sevecen, fedakâr ve merhametli bireyler olmaları gerekir. Öğretmen adaylardan yalnızca iki katılımcı ideal bir öğretmen mesleğini sevmelidir şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna göre katılımcıların öğretmenlerin mesleklerini sevmelerini bir öğretmende olmazsa olmaz bir özellik olarak değerlendirmemiş olmaları ve bir öğretmenin otoriter olması gerektiği şeklinde görüş bildirmeleri konu ile ilgili dikkat çeken bir diğer bulgu olarak ifade edilebilir. Katılımcıların konu ile ilgili düşüncelerinin gerekçeleri ise mesleği iyi bir şekilde icra edebilme ve öğrencilere rol model olma noktalarında gruplanmaktadır. Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarına göre öğretmenlerin sahip olması gereken özellikler, Şekil 1’deki mezuniyet kepi kelime bulutunda gösterilmiştir.

Şekil 1. Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarına Göre Öğretmen Özellikleri

Öğretmen adaylarından bir öğretmenin yenilikçi ve alan/pedagoji bilgisine sahip olması gerektiğini vurgulayan ÖA5 düşüncelerini “*Bir öğretmen yenilikçi olmalıdır. Kendini gelişen ve yenilenen hayat şartlarına, gelişen teknolojiye göre yenilemeli ve ona göre derslerini işlemelidir. Öğretmen alanında bilgili olmalı ve öğrenciye nasıl davranması gerektiğini de bilmesi gerekir. Bilgisiz olup öğrencisinin sorduğu soruya cevap veremeyen öğretmen sınıfta zor durumda kalır. Ayrıca öğretmen, öğrencilerine de bu konuda model olmuş olur.*” cümleleriyle açıklamıştır. Öğretmenlerin iletişim becerisine sahip olması gerektiğini vurgulayan katılımcılardan ÖA13 ve ÖA27’nin düşünceleri sırasıyla şu şekildedir:

“*Öğretmen sakın olmalı, televizyonda tekme tokat öğrencilerine dalan öğretmenler görüyoruz. Bu kabul edilemez. Bir öğretmen hem öğrencileriyle hem zümresiyle etkili iletişim içinde olmalı. Öğretmen öğrenciyle iletişim kuramıyorsa o öğrencinin de iletişim sorunu olur. Çünkü balık baştan kokar.*”

“*Öğretmen öğrencisiyle iyi bir iletişim içinde olmalı. Öğrencinin sorunlarını onunla iletişim kurarak çözmeye çalışmalı. Bu sayede öğretmen öğrencilerinin davranışlarında etkili olur. Öğretmen karakterli olmalıdır.*”

Öz Değerlendirme

Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarına şuan için görev yapan bir öğretmen olduklarını düşündüklerinde ders planı hazırlama, öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini uygulama, sınıf yönetimi ve ölçme değerlendirme faaliyetlerini nasıl uygulayacakları sorulmuş ve kendilerini değerlendirmeleri istenmiştir.

Ders Planı Hazırlama

Katılımcılar anlatacakları konu ve hitap edecekleri öğrencilerin özelliklerine uygun bir şekilde sınıf düzeyini esas alarak ders planı hazırlayacaklarını belirtmişlerdir. Ayrıca dersin kazanımlarını, sınıfta varsa özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencileri, müfredatı ve dersin süresi çerçevesinde bir ders planı hazırlayacaklarını dile getiren öğretmen adayları mutlaka bir ders planı oluşturmayı tercih edeceklerini ve bu konuda lisans eğitimleri sayesinde yeterli olduklarını düşünmektedirler. Örneğin konuya ve dersin süresine uygun bir ders planı hazırlayacağını ifade eden ÖA1: “*İşleyeceğim konuya uygun, konunun işleyiş örüntüsünü ve süreye göre bir ders planı hazırlarım.*” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrencilerin özelliklerine, süreye ve kazanımlara göre bir ders planı hazırlayacağını ifade eden ÖA26 kendisini “*Öğrenci ihtiyaçları, ders süresi, kaza-*

numları belirleyerek bir ders planı hazırlayabilirim. Ben bu konuda gerekli eğitimi özellikle özel öğretim yöntemleri dersinde aldım.” sözleriyle ifade etmiştir.

Öğretim Strateji, Yöntem ve Tekniklerini Uygulama

Bilişim teknolojileri öğretmen adayları öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini uygulama hususunda ise derslerinde sunuş, buluş ve araştırma inceleme stratejilerini takip edeceklerini, bunların seçiminde ise öğrenci ve konu özelliklerini ölçüt alacaklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılar; derslerinin doğası gereği gösterip yaptırma, soru cevap ve işbirlikli öğrenme yöntemlerini derslerinde sıkça kullanacaklarını belirtmektedirler.

Derslerinde sunuş, buluş ve araştırma inceleme stratejilerini takip edeceğini bildiren ÖA16 “*Dersi anlatırken bir öğretmen olarak ben sunuş, buluş ve araştırma incelemeyi kullanırım. Mutlaka soru cevap bölümü yaparım derste. Geleneksel olan sadece sunuşla öğretimi devam ettirmem biz bunu öğrendik. Öğrencileri araştırmaya düşünmeye yönlendiririm.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Dersi için öğretim yöntemini belirlemek adına konu ve öğrenci özelliklerini ölçüt alacağı şeklinde görüş bildiren ÖA23’ün konu ile ilgili düşünceleri ise “*Konuya en uygun strateji, yöntem ve tekniği belirlerim. Bunun için de konu kadar öğrencilerin özelliklerini de dikkate alırım.*” şeklindedir.

Sınıf Yönetimi Faaliyetleri

Bilişim teknolojileri öğretmen adayları bugün öğretmen olsalar sınıf yönetim kurallarını baştan koyarak, tutarlı davranarak, ceza vererek, bir oturma planı hazırlayarak, bütünsel ve tepkisel önlemsel modellerle sınıf yönetimi gerçekleştireceklerini söylemişlerdir. Bununla birlikte sınıfında öğrencilerine sevgiyle yaklaşan, eşitlikçi ve adaletli bir yönetim sergileyeceği şeklinde açıklamalarda bulunan öğretmen adayları, öğrencileri aktif kıldıkları takdirde sınıf yönetiminin daha kolay olacağına inanmaktadırlar. Sınıflarında bir sorun çıkmasını engelleyememişlerse meydana gelen sorunlarda öğrencilerle göz teması kurarak, beden dili ve göz temasıyla öğrencileri uyararak sorunları gidermeye çalışmanın en iyi yol olduğu yönünde görüş bildiren katılımcılar eğer olay büyükse sorunlara doğrudan müdahalede bulunacaklarını ifade etmişlerdir. Bu konudaki dikkat çekici bir diğer bulgu ise öğretmen adaylarının kendilerini sınıf yönetiminde yetersiz bulmaları olmuştur. Bu temayı en iyi örneklendiren katılımcıların konu ile ilgili açıklamaları şu şekildedir:

“Ben okul deneyimi dersinden önce bir sınıfa asla idare edemem diye düşünüyordum. Şuan biraz geliştim ama yine de yetersizim yani. Ki zaten stajında

ilk zamanları çok sorun yaşadım bu sorunlar giderek azalsa da ben oldum diyemem. Ama sınıf yönetiminde bence en önemli husus öğrencilere sevgiyle yaklaşmak. Bir sorun çıkarsa basit sorunlardan beden dili filan öyle şeyler etkili olur ama büyük sorunlarda müdahale ederim hemen.” (ÖA15)

“Sınıf yönetimi aslında öğrencilerle tanışma anında başlar. Bu yüzden öğrencilere baştan kurallar koyulmalı ve yapılmaması gerekenler sınıfta yani baştan belli olmalıdır. Böylece önlem alınmış olur. Bir de öğrenciler hep aktif olursa sorun çıkarmaya vakitleri olmaz. Ama bunu yapmak çok kolay değil. Ben şahsen yani şahsi fikrim ben de dâhil olmak üzere sınıfımızda çok az kişinin bunu başarabileceğini düşünüyorum belki de hiç.” (ÖA17)

“İlk olarak öğrencilere kural koymak gerekir ki çıkması muhtemel sorunlar engellensin. Ama yetmez kurallara uymayanlara da ceza vermek gerekir. Sorunları engellemek adına bir oturma planı da oluşturulursa fayda sağlar. Model olarak ise sınıf yönetimi türlerinden ben bütünsel yönetim biçimini seçerim.” (ÖA23)

Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetleri

Bilişim teknolojileri öğretmen adayları şuan mesleklerini icra eden bir öğretmen olsalar hatasız bir ölçme değerlendirme yapmaya dikkat edeceklerini objektif olmaya çalışacaklarını belirtmektedirler. Bununla birlikte teknik olarak çoktan seçmeli testleri, boşluk doldurma, eşleştirme, soru cevap, doğru yanlış ve açık uçlu soru tiplerini tercih edeceklerini belirten öğretmen adayları kapsam geçerliliği sağlamaya da gayret göstereceklerini söylemişlerdir. Öte yandan bilişim teknolojisi dersinde uygulamaların önemli bir yer tuttuğunu düşünen katılımcılar uygulama sınavlarının da derslerine uygun bir ölçme faaliyeti olacağına inanmaktadırlar. Katılımcıların ölçme değerlendirme faaliyetleri açısından kendilerini kısmen yeterli gördükleri ifade edilebilir. Bu temayı en iyi örneklendiren bazı katılımcıların konu ile ilgili açıklamaları şu şekildedir:

“Öğrencilere kapsam geçerliliğine dikkat ederek sınav soruları hazırlarım. Boşluk doldurma, eşleştirme, doğru yanlış soru türlerinden oluşan bir sınav olur. İlk başlarda zorluk yaşadım belki ama tecrübe ettikçe daha iyi olurum diye düşünüyorum.” (ÖA13)

“Bu konuda itiraf etmeliyim ki kendimi çok yeterli görüyorum. Ölçme işleminde seviyeyi ayarlamakta sorun yaşıyorum. Ama genel olarak kapsam geçerliliği yüksek testler hazırlarım. Bir de olmazsa olmaz tabii açık uçlu klasik dediğimiz sorulardan hazırlarım.” (ÖA15)

“Her konunun ardından soru cevap yaparım. Ders esnasında sorular sorarım ünite sorunda ise genel bir sınav yaparım. Yazılı yaparım klasik. Çıkan sonuç sayesinde konuların anlaşılıp anlaşılmadığını anlarım. Objektif olmaya gayret gösteririm.” (ÖA20)

Özel Eğitim

Bu tema altında bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere öğretmenlik yapabilmek açısından kendilerine yönelik değerlendirmeleri ve şuan görev yapan bir öğretmen olsalar bu öğrenciler için sınıflarında gerçekleştirecekleri uygulamalara ilişkin görüşleri bulunmaktadır.

Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının özel eğitim öğrencilerine öğretmenlik yapmak konusundaki öz değerlendirmeleri iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan ilki kendisini özel eğitim konusunda yeterli gören katılımcılardan oluşmaktadır. Bu şekilde düşünen öğretmen adayları sınıflarında özel eğitime ihtiyaç duyan bir öğrenci olması durumunda; bireyselleştirilmiş öğretim programı uygulayacaklarını, özel eğitim öğrencilerine özel bir ilgi göstereceklerini, onları çok seveceklerini ve sabırlı davranacaklarını ifade etmişlerdir. Öte yandan özel eğitim konusunda kendilerini yetersiz olarak değerlendiren katılımcılar ise üniversitede özel eğitim ile ilgili tek bir ders aldıklarını ve bu tek dersin hem ders saati hem de içerik açısından yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca katılımcılar teorik ders şeklinde işlenen bu derste uygulama yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Gerçekleştirilen görüşmelerde dikkat çekici bir diğer bulgu ise bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının üstün yetenekli çocukları özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler olarak görmemeleri olmuştur.

Katılımcılardan sınıflarında özel eğitim ihtiyacı olan bir öğrenci olması durumunda bireyselleştirilmiş öğretim programı uygulayacaklarını ve öğrencilerini sevip ilgi göstereceğini bildiren ÖA4 ve ÖA8 sırasıyla şunları söylemişlerdir:

“Üniversitede özel eğitim dersi aldığım için sınıfta rehabilitasyon ihtiyacı olan bir öğrencim olduğunda zorlanacağımı düşünmüyorum. Çünkü onlar akranlarına göre farklı gelişim gösteren bireyler ve daha fazla sevgiye ve ilgiye muhtaçlar. Bu yüzden ben bu öğrencilere özel bireysel program uygulayacağım. Öğretmek zor evet, evet uğraşmak zor ama nihayetinde profesör olmaları da beklenmiyor.”

“Sınıfta bulunan özel eğitim öğrencilerine göre bir öğretim planı hazırlarım. Özel eğitim öğrencilerinin diğer öğrenciler hariç ayrı bir ilgiye ihtiyacı vardır.”

Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarından kendilerini özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere öğretmenlik yapmak hususunda kendilerini yetersiz hisseden katılımcılardan lisans eğitimlerindeki Özel Eğitim dersini bu alandaki tek ders olması ve ders saati açısından yetersiz bulan ÖA3 ve ÖA11'in düşünceleri sırasıyla şu şekildedir:

“Bence özel eğitim dersi çok yetersizdi. Atandığımız okullarda kaynaştırma öğrencileri her geçen gün artmakta. Her sınıfta en az iki tane oluyorlar genelde. Onları topluma kazandırmalı, onlara uygun eğitim yapılmalı. Özel eğitimle ilgili daha çok ders almalıyız. Dersler zenginleştirilmelidir.”

“Kendimi özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere öğretmenlik yapabilme açısından yeterli bulmuyorum. Özel eğitim dersi aldık fakat bu dersin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çok yüzeyseldi. Ayrıca da sadece bir dönemlik bir ders bununla olmaz.”

Özel eğitim dersinin uygulamalı bir şekilde yapılması gerektiğine inanan ÖA26 düşüncelerini *“Özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencileri tanımaya yönelik tek bir ders aldık. Bu ders kapsamında bu tür öğrencilerle deneyim yaşamadık sadece teorik bilgi aldık. Bu yüzden ben bu tür öğrencilere doğru bir öğretim yapabileceğimden emin değilim. Bunun sebebi dersin sadece anlatım içermesi uygulama olmamasıdır.”* şeklinde görüş bildirirken; benzer şekilde düşünen ÖA28 kendisini *“Bence aldığımız özel eğitim dersi yetersizdir. Çünkü sadece teorik olarak ders aldık. Bu öğrencilerle karşı karşıya geldiğimizde bir süre ne yapabileceğimizi bilemeyiz. Özel eğitim derslerinde okullarda pratik yapma imkânımız olmalıdır.”* cümleleriyle ifade etmiştir.

Okul Deneyimi

Öğretmen adaylarının okul deneyimi dersinden edindikleri kazanımlara ilişkin görüşleri incelendiğinde katılımcıların bu konuda iletişim ve sosyal beceriler, pedagoji ve okulun örgüt yapısı ile fiziki özellikleri noktalarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bilişim teknolojileri öğretmen adayları okul deneyimi dersi sayesinde sınıf yönetimini, öğrencilere nasıl davranmaları gerektiğini, idare ve diğer öğretmenlerle iletişimi, öğrenciyi tanıma, ders işleyişini, öğretim yöntemlerini, okulun örgüt yapısını ve fiziki özelliklerini, öğrencilerle ve velilerle nasıl iletişim kurulması gerektiğini ve ders öncesi hazırlıkları öğrendiklerini düşünmektedirler. Dahası katılımcılar okul deneyimi dersi ile öğretmenliğin önemini anlayarak mesleklerini sevdiklerini, ders planı ve sınav hazırlamayı ayrıca özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere nasıl davranmaları gerektiğini öğrendiklerini bildirmişlerdir. Aşağıda bu temadaki düşünceleri en iyi şekilde açıklayan örnek alıntılar yer almaktadır:

ÖA10: “Okul deneyimi dersi kapsamında yaptığımız gözlemler ve etkinlikler sonucunda; okul ortamında öğrencileri ve öğretmenleri tanıma fırsatı buldum. Dersler nasıl işlenir, sınav sorusu nasıl hazırlanır, sınıfta kaynaştırma öğrencisi varsa ne yapılır? Bunları öğrendim. Okulda neler vardır? Yani hangi imkânlar, okul müdürü ve öğretmenlerle hatta velilerle bir öğretmenin nasıl iletişim kurması gerektiğini öğrenip öğrencileri ve öğretmenleri tanıdım. Bir dersi ve sınıfı yönetebilmeyi de öğrendim.”

ÖA17: “İlk olarak ben öğretmenlikte iletişimin önemini anladım. İdareci, öğretmen ve öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmayı, bir öğrenciye nasıl yaklaşılabileceğini, sınıf yönetimini, derslerin öğrencilere hitap edecek şekilde işlenmesini, mesleği sevmeyi, ders planı hazırlamayı öğrenmek için bu ders çok önemli.”

ÖA20: “Öğrencilerin okulda derste ve ders dışında nasıl davrandıklarını gözlemleyip öğrencileri tanıma fırsatı buldum. Öğrencileri tanıdığım için öğrencilerle iletişimim güçlendi. Öğretmen olarak dersi işlemeyi, soru sormayı, öğretmenlik sürecini öğrendim. Öğretmenin öğrencileri nasıl susturabileceğini öğrendim. Ama bence bu dersin en büyük kazanımı öğretmenliğin önemini anlayıp öğretmenliği sevmem oldu. Okuldaki işlerin nasıl yürüdüğünü, öğretmenlerin idareye karşı görevlerini öğrendim. Bir bilgisayar öğretmeni olarak bilgisayar laboratuvarında neler var? Bilgisayarların durumu nasıl? Bunları deneme şansım oldu.”

TARTIŞMA ve SONUÇ

BT öğretmen adaylarının mesleki eğitimlerine ilişkin görüşlerini, bu süreçte kazandıkları bilgi ve beceriler çerçevesinde incelemeyi amaçlayan bu araştırmada çarpıcı bulgular elde edilmiştir. İlk olarak araştırmaya katılan bilişim teknolojileri öğretmen adayları, lisans öğrenimlerinde aldıkları derslerin öğretmenlik ile ilgili bilgilerini artırıp becerilerini geliştirdiğini düşünmektedirler. Bu sonuç Kumral ve Saracaloğlu'nun (2011) sınıf öğretmenliği meslek bilgisi programını değerlendirdikleri araştırmanın sonuçları ile farklılık göstermektedir. Yazarlar araştırmalarında, sınıf öğretmeni adaylarının meslek bilgisi derslerinin programın içeriğinde belirtilen bilgi ve beceri düzeyine ulaşamadıklarını düşündüklerini belirtmişlerdir. İki araştırma arasındaki fark, sınıf öğretmenliği ve bilişim teknolojileri öğretmenliği bölümlerinin farkından kaynaklanıyor olabilir. Öte yandan elbette programın uygulayıcıları olan öğretim üyeleri de derslerin hedeflerine ulaşmasında etkindir. Araştırmada ortaya konulan bir diğer sonuca göre katılımcılar, eğitim fakültesindeki derslerin alan bilgisi ve teknik beceri kazandırma açısından yetersiz olduğu

inancındadırlar. Bunu destekler şekilde Dursun ve Çuhadar (2009), öğretmen adaylarının lisans eğitimlerinde öncelikle alan derslerine ikincil olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin derslere ağırlık verilmesini ve teknik bilgiler temelinde düzenlenmiş bir eğitim almak istediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun muhtemel sebebi bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının çoğunlukla meslek lisesi mezunu olmaları ve lisede aldıkları teknik derslere aşinalıkları olabilir.

Katılımcılar BÖTE bölümündeki dersleri teorik ağırlıklı bulmaktadırlar. Buna paralel şekilde Altıok, Kutlu ve Yükseltürk (2017) de öğretmen adaylarının aldıkları derslerin sadece teorik bilgi içermemesi, uygulamaya dayalı yürütülmesi gerektiği noktasına temas etmişlerdir. Öğretmen adaylarına göre sürekli bilgisayar ile uğraşmak onların yazı yazma pratiklerini olumsuz etkilemektedir. Literatürde de teknolojiye fazla maruz kalmanın yazma açısından birtakım olumsuzluklara yol açabildiği belirtilmektedir (Yousaf ve Ahmed, 2013).

Katılımcıların öğretmenlik adına kendilerine en fazla katkı sağladığını düşündükleri dersler ise öğretmenlik pedagojisi ile ilgili derslerdir. Bu dersler arasında öğretim ilke ve yöntemleri, ölçme değerlendirme, eğitim psikolojisi, sınıf yönetimi, özel öğretim yöntemleri, özel eğitim, okul deneyimi ve öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersleri sayılabilir. Benzer şekilde Kumral ve Saracaloğlu'nun (2011) çalışmalarında da öğretim ilke ve yöntemleri ve öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı derslerinin içerik açısından oldukça yararlı bulunduğu ileri sürülmüştür. Ayrıca alan derslerinden grafik tasarım ve öğretim tasarımı derslerinin de gelişimlerini destekleyen dersler olduğunu düşünen katılımcılar mevcuttur. Bilişim teknolojileri öğretmen adayları bu düşüncelerini adı geçen dersler sayesinde öğrenciyi tanıyarak ideal öğretmen olmayı öğrenmeleri şeklinde gerekçelendirmişlerdir. Katılımcıların bu düşüncelerinin gerekçeleri ise bu dersler yardımıyla öğrenciye davranış şekli, öğrenciyi tanıma ve nasıl öğretmen olunacağı ile ilgili bilgi sahibi olma noktalarında yoğunlaşmıştır. Öğretmen adayları grafik tasarımı ve öğretim tasarımı derslerinin ise hem öğretmenlere etkili öğretim materyalleri hazırlamakta yardımcı olacağına hem de bilgisayar ile ilgili becerilerini geliştirerek öğretmenlik dışında bir iş yaptıklarında katkısı olacağına inanmaktadır.

Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarına göre iyi bir öğretmen; öğrencilerle ve diğer paydaşlarla iyi bir iletişim içinde olmalı ve genel kültür, alan ve pedagoji alanlarında bilgili olmalıdır. Dursun ve Çuhadar (2009) ve Dursun (2013) de bu noktaya değinerek öğretmenlerin genel kültür, alan bilgisi ve

meslek bilgisine sahip olmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Bu sayede öğretimin kalitesinin artacağını düşünen öğretmen adayları ayrıca öğretmenlerin; yenilikçi, derslerinde teknolojiyi kullanan, karakteri düzgün, adil, sabırlı, dürüst, güvenilir, sevecen, fedakâr ve merhametli bireyler olmaları gerektiğini düşünmektedirler. Çünkü bilişim teknolojileri öğretmen adayları, öğretmenlerin kişilik özelliklerinin öğrencilere rol model olmaları yönüyle önemli olduğunu savunmaktadırlar. Bu bulguları destekler nitelikte Dursun ve Çuhadar (2009) ile Demirli ve Kerimgil'in (2009) araştırmalarında öğretmenlerin bilgi ve kişilik özellikleri boyutları vurgulanmaktadır. Öte yandan bu araştırma sonuçlarından farklı olarak, alan yazında problem çözme, eleştirel düşünme ve karar verme gibi özelliklere sahip (Yurdugül, Erdem ve Seferoğlu, 2008); öğrencilerine kendi deneyimleri ile öğrenme fırsatı tanıyan (Chana, Tanb ve Khoo, 2007); öğrencileri aktif öğrenmeye yönlendiren, işbirlikli çalışan (UNESCO, 1996) öğretmen özellikleri üzerinde durulmaktadır. Burada belirtmek gerekir ki öğretmen adaylarının iyi öğretmen algısı onların ileride nasıl bir öğretmen olacaklarının ipuçlarını verebileceği için önemlidir.

Bu araştırmada bilişim teknolojileri öğretmen adayları kendilerini öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini uygulama konusunda yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçtan farklı olarak Demircioğlu, Genç ve Demircioğlu (2015) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretim strateji, yöntem ve teknikleriyle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmişlerdir. Bu araştırmada ulaşılan katılımcıların ölçme ve değerlendirme öz değerlendirmelerine ilişkin sonuçlarına paralel bir şekilde Pektaş (2010), öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirmede kendilerini orta düzeyde yeterli olarak algıladıklarını belirtmiştir. Ancak farklı olarak Çalışkan, Uymaz ve Tekin (2013) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme konusunda kendilerini yeterli bulmadıklarını tespit etmişlerdir. Bu durum bölüm farklılığından kaynaklanıyor olabileceği gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sözel bölüm öğrencilerinden olmalarından da kaynaklanıyor olabilir. Bu araştırmada bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının sınıf yönetiminde kendilerini yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Oysa Denizel Güven ve Cevher'in (2005) araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin yeterli düzeyde olduğu ortaya konmuştur. Öğretmen adayları ve öğretmenler arasında bir deneyim farkı olduğu bu farkında sınıf yönetimi becerilerine yönelik algıyı etkileyebileceği düşünülmektedir.

Ayrıca katılımcılara göre ders planları; konunun yapısına uygun, öğrenci özellikleri doğrultusunda, konunun kazanımları ve ders süresi dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Bilişim teknolojileri öğretmen adayları derslerinde sunuş, buluş ve araştırma inceleme stratejilerini takip edeceklerini bunla-

rın seçiminde de öğrenci ve konu özelliklerini ölçüt alacaklarını açıklamışlardır. Sınıf yönetimi açısından yetersiz olarak öz değerlendirilmede bulunan öğretmen adayları sınıfta kuralları baştan koyma, tutarlı davranma, sorun çıkmadan önce olası sorunlara karşı önlemler alma gibi faaliyetler gerçekleştireceklerdir. Ölçme değerlendirme hususunda ise kendilerini kısmen yeterli olarak değerlendiren bilişim teknolojileri öğretmen adayları derslerinde; çoktan seçmeli testleri, boşluk doldurma, eşleştirme, soru cevap, doğru yanlış ve açık uçlu soru tiplerini kullanarak ölçmede bulunmayı tercih etmektedirler. Nitekim Güven Yıldırım, Köklükaya ve Aydoğdu (2016) da fen bilgisi öğretmen adaylarının düz anlatım ve soru-cevap gibi geleneksel öğretim tekniklerini tercih ettiklerini bildirmişlerdir.

Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının bazıları özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilere öğretmenlik yapabilmek açısından kendilerini yeterli bulmakta ancak bazıları da bu konuda yetersiz olduklarını düşünmektedir. Kendisini yeterli gören öğretmen adayları sınıflarında özel eğitime ihtiyaç duyan bir öğrenci olduğunda bireyselleştirilmiş öğretim programı uygulayacaklarını, özel eğitim öğrencilerine özel bir ilgi göstereceklerini, onları çok seveceklerini ve sabırlı davranacaklarını ifade etmişlerdir. Öte yandan özel eğitim konusunda kendilerini yetersiz olarak değerlendiren katılımcılar ise üniversitede özel eğitim ile ilgili tek bir ders aldıklarını ve bu dersin hem ders saati hem de içerik açısından yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Ayrıca katılımcılar teorik ders şeklinde işlenen bu derste uygulama yapılması gerektiği inancındadırlar. Nitekim Kumral ve Saracaloğlu'nun (2011) sınıf öğretmeni adayları ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında, katılımcıların özel eğitim dersinin öğretmen adaylarına yeterli bilgi ve beceri kazandırmadığı görüşünde oldukları ileri sürülmüştür.

Bilişim teknolojileri öğretmen adayları okul deneyimi dersinde sınıf yönetimini, öğrencilere nasıl davranmaları gerektiğini, idare ve diğer öğretmenlerle iletişimi, öğrenciyi tanımayı, ders işleyişini, öğretim yöntemlerini, okulun örgüt yapısını ve fiziki özelliklerini, öğrencilerle ve velilerle nasıl iletişim kurulması gerektiğini ve ders öncesi hazırlıkları öğrendikleri görüşündedirler. Bu sonucu destekler nitelikte Hergüner, Arslan ve DüNDAR (2002) ile Köse (2014) öğretmen adaylarının okul deneyimi dersinin çok önemli olduğunu düşündüklerini belirtmektedirler. Hergüner, Arslan ve DüNDAR (2002), öğretmen adaylarının okul deneyimi dersinin öğretmenlik mesleğini tanıma için önemli bir ders olduğu algısına sahip olduklarını belirtirken; Altıok, Kutlu ve Yükseltürk (2017) okul deneyimi dersinin öğretmen adaylarına okulun örgütsel yapısını ve organizasyonunu tanıma fırsatı sağladığını vurgulamışlardır.

ÖNERİLER

Araştırma sonuçları doğrultusunda şu öneriler getirilebilir:

- BÖTE programında bulunan alan dersleri ve BT öğretmen adaylarının teknik becerilerini geliştirecek uygulamalar çoğaltılmalıdır.
- Derslerin teorik ağırlıklı yürütülmesinden çok uygulamaya dayalı yürütülmesi tercih edilmelidir.
- BT öğretmen adaylarının ölçme değerlendirme ve sınıf yönetimi gibi meslek bilgisi derslerinde daha çok deneyime dayanan bir öğrenme ortamı oluşturulmalıdır.
- BT öğretmen adayları alternatif ölçme değerlendirme yöntemleri hakkında bilgilendirilmeli ve bu yöntemleri uygulamalı şekilde öğrenmeleri sağlanmalıdır.
- BÖTE programında özel eğitim dersinin ders saati artırılmalı ve özel eğitim ile ilgili farklı dersler programa eklenmelidir.
- BT öğretmen adaylarına, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerle etkileşim imkanı sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Albion. P. (2000). Preliminary Investigation Of Some Influences On Student Teachers' Self Efficacy For Teaching With Computers. *AACE*, 76(4), 569-582.
- Akkoyunlu, B. ve Kurbanoglu, S. (2003). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Bilgisayar Öz-Yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-10.
- Altıok, S., Kutlu, Z. ve Yükseltürk, E. (2017). Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersine Yönelik Tutumları ve Hazırlanan Web Tabanlı Destek Sistemi İle İlgili Görüşleri. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 6(2), 78-86.
- Arıkan, Y. D. (2009). Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adayları ve Öğretmenlik Uygulaması Dersi. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(1), 1-23.
- Chana, K., Tanb, J., & Khoo, A., (2007). Pre-service teachers' conceptions about teaching and learning: A Closer Look at Singapore Cultural Context. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 35(2), 181-195.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry And Research Design: Choosing Among Five Approaches (2nd Ed.)*. Thousand Oaks-London-New Delhi: Sage Publications.

- Çalışkan, H., Uymaz, M., & Tekin, D. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Yeterliklerinin Değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 239–261.
- Demircioğlu, İ. H., Genç, İ. ve Demircioğlu, E. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretim Strateji, Yöntem ve Teknikleriyle İlgili Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 18-34.
- Demirli, C. ve Kerimgil, S. (2009). *Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleklerine Yönelik Görüşleri*. III. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Denizel Güven, E. ve Cevher, N. (2005). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 1-22.
- Dursun, F. (2013). *Bilişim teknolojileri öğretmen yeterliklerinin öğretim elemanı, öğretmen adayı ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dursun, Ö. ve Çuhadar, C. (2009). *Bilgisayar Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Düşünceleri*. 9. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı, Ankara, Türkiye.
- Güven Yıldırım, E., Köklükaya, A.N. ve Aydoğu, M. (2016). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öğretim Yöntem - Teknik Tercihleri ve Bu Tercihlerinin Nedenleri. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 15-25.
- Hergüner, G., Arslan, S. ve Dündar, H. (2002). Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Okul Deneyimi Dersini Algılama Düzeyleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(11), 44-58.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2008). *Avrupa Birliği Uyum Sürecinde Öğretmen Yeterlilikleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köse, E. Ö. (2014). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine Yönelik Öğrenci ve Öğretmen- Öğretim Elemanı Tutumları (Erzurum Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-17.
- Kumral, O. ve Saracaloğlu, A. S. (2011). Eğitsel Eleştirili Modeli İle Sınıf Öğretmenliği Meslek Bilgisi Dersleri Programının Değerlendirilmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 106-118.

- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage.
- Mahiroğlu, A. (2009). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Gelişmeler ve Yenilikler. İçinde Ö. Demirel, Z. Kaya (Ed.), *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Marshall, C., & Rossman, G.B. (2006). *Designing Qualitative Research* (4rd ed). London: Sage.
- MEB. (2013). İlköğretim Kurumları (İlkokullar ve Ortaokullar) Fen Bilimleri Dersi (3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: MEB Yayın-nevi
- MEB. (2006). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological Research Methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- UNESCO., (1996). *Strengthening The Role Of Teachers in A Changing World*. UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific: Bangkok.
- Pektaş, S. (2010). Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Yeterlik Algularının İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Van Manen, M. (1990). *Researching Lived Experience*. New York: State University of New York Press.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdugül, H., Erdem, M. ve Seferoğlu, S. (2008). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliliklerine İlişkin Öğretmen Yetiştiren Kurumlardaki Öğretim Elemanlarının Görüşleri. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II. 16-18 Mayıs 2010, 333-342. Ankara.
- Yousaf, Z., & Ahmed, M. (2013). Effects Of Sms On Writing Skills Of The University Students İn Pakistan (A Case Study Of University Of Gujrat). *Asian Economic And Financial Review*, 3(3), 389.

Extended Abstract

Qualified teachers must be trained in order to be able to raise qualified individuals. For this reason, the education of the candidate teachers is very important. The best way to analyze the education for undergraduate teacher candidates is to evaluate the program already exist or to reorganize it if needed. This study aimed to investigate the opinions of the IT teacher candidates about their education system and check whether the knowledge and skills that they have gained in this process is good enough for their career, considering that the teachers of information technology play important roles in educating digital natives. This research is one of the qualitative methods designed with phenomenology. The reason for choosing this method in the research is to reach the essence of the experiences of the participants. Participants of the research are 29 candidate teachers (12 women and 17 men) from IT department in an education faculty of a state university in the Central Anatolian Region. Purposeful sampling is done to select the participants during the first semester of 2017-2018 academic year. Data was collected through semi-structured interviews with participants. The interviews consist of eight items plus some open-ended questions at the end to collect the information about the participants. The data collected from the interviews were analyzed using content analysis. Findings are categorized as professional knowledge, teacher characteristics, self-evaluation, special education and teaching practice. Results show that participants think that their undergraduate studies contribute to their professional development. However, participants pointed out that their lectures were almost the theoretical and that field courses were inadequate. Similarly, they believe that the courses that give information about technical skills were also inadequate. Moreover, they believe pedagogical courses make the most contribution to themselves in terms of teaching principles and methods, assessment and evaluation, educational psychology, classroom management, special teaching methods, special education, school experience and material design. With those courses, they also think that they can understand how students behave, how to recognize students and learn how to become a good teacher. According to participants; teachers' communication skills must be developed and teachers should have a strong general culture, knowledge of field and pedagogy. They also should use technology in their lessons, In addition, they should be innovative, fair, patient, honest, reliable and compassionate. The self-evaluation theme is sufficient for the teacher candidates of information technology to apply the lesson plan and teaching methods and techniques; they are considered to be partially adequate for measurement and evaluation and insufficient for the classroom method. The special training theme consists of the participants who see themselves as sufficient and inadequate to teach the students who need special education. Participants who assessed themselves as inadequate

in special education emphasized that they had received a single course in special education at the university and that this single course was inadequate both in terms of course time and content. In addition, participants think that more practice should be done during this course which is performed only in theory. Finally, teacher candidates also have common point in describing a good teacher as follow believing that they should also have them as follows: Teacher candidates of information technology have the opportunity to learn how to manage classroom, how to behave towards students, how to communicate with administration and other teachers, how to become aware of students, how to communicate with students and parents, and how they think, and learn the knowledge about courses, work-load, teaching methods, organization, and physical characteristics of school, IT teacher candidates participating in the research believe that the courses they have taken during undergraduate years have increased their knowledge about teaching and developed their skills. This result differs from the results of the research in which Kumral and Saracaloglu (2011) evaluated the program of professional education for classroom teachers. Another result of that study is that the participants believe that the courses in the education faculty are inadequate in terms of field knowledge and technical skills. Similarly, Dursun and Cuhadar (2009) stated that prospective teachers prefer to focus on teaching courses related to the teaching profession. Participants find that the lessons in the department are theoretical. The lessons that participants think beneficial for their career is pedagogy courses. Similarly, Kumral and Saracaloglu (2011) suggested that teaching principles and methods and teaching techniques and materials design courses are very useful in terms of content. According to IT teacher candidates, a good teacher should be in good communication with students and they should be knowledgeable in general culture, field and pedagogy. Dursun (2013) also emphasized that teachers should have general culture, field knowledge and profession knowledge. IT teacher candidates are sufficient to apply the lesson plan and teaching strategy methods and techniques. However, they are considered to be inadequate in terms of measurement and evaluation, and in terms of classroom methods. In this research, IT teacher candidates stated that they find themselves good enough to apply teaching strategy methods and techniques. In line with the results obtained in the research, here are some of the suggestions for the field: increase the field knowledge courses in the CEIT department, increase the applications in which the students can improve their technical skills and apply them to the teacher candidates in the course of measurement assessment and classroom management. In addition, the results of the research show that the special education course should be carried out practically rather than theoretically, and that the number of lessons related to the teaching hours and special education should be increased.